

"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום"

פנחס זה אליהו הצית את יסוד האש להרוג את זמרי כדי להחליש את יסוד המים מקור התאוות והתענוגים

וזהו שבירך הקב"ה את פנחס בברכת "הנני נותן לו את בריתי שלום", שארבעת היסודות שלו יחיו בשלום זה עם זה ולא יתגברו אחד על השני, וממילא לא ימות אלא יחיה לאורך ימים, ולזה נתכוון ה"ספורנו" שכתב "כי אמנם ההפסד לא יקרה אלא בסיבת התנגדות ההפכים", כלומר שסיבת המיתה היא מפאת התנגדות היסודות זה לזה, ואילו פנחס הוא אליהו נתרך בשלום שלא יתנגדו היסודות זה לזה וממילא יחיה לעולם.

בקונטרס "שב דנחמא" לגאון הגדול רבי יוסף ענגל זצ"ל (אוח א) מביא ביאור נפלא זה של ה"ספורנו", והוסיף לפרש לפי זה כמין חומר מאמר הגמרא (ברכות ד): "אליהו בארבע". פירוש, שהוא עף בעולם בארבע פריחות. לפי האמור יש לומר הביאור בזה, כי אצל סתם אדם שאחד מד' יסודותיו גובר בו בטבע על שאר היסודות, לכן פעולותיו מתייחסות בעיקר אל היסוד ההוא הגובר בו, כגון מי שיסוד האש גובר בו, פעולותיו הן במהירות ובזריזות, ומי שיסוד העפר גובר בו, פעולותיו נעשות בעצלות וכבדות.

אולם אליהו הנביא שבירכו הקב"ה בברית "שלום", שיחיה לעולם על ידי שכל ד' יסודותיו יפעלו יחד בשלום, לכן גם הפעולות של ארבעת יסודותיו ממוזגות להפליא, ואין אחד מהם גובר על חברו, הנה כי כן לזה התכוונו חכמינו ז"ל באומרם "אליהו בארבע", כלומר כל פעולותיו מתייחסות בשווה אל כל ארבעת יסודותיו.

זמרי הציף את ישראל בתאוות מיסוד המים המכבה את יסוד האש של הקנאות

ונראה להוסיף תבלין לביאור הנשגב של ה"ספורנו", לבאר הטעם שזכה פנחס מדה כנגד מדה להבטחה זו "הנני נותן לו את בריתי שלום", שישרור השלום בין ד' יסודותיו ולא יטעם טעם מיתה, על פי הקדמה יקרה שכתב רבינו חיים וויטאל זצ"ל ב"שערי קדושה" (חלק א שער ב) מה שקיבל מרבו מרן האריז"ל, כי נפש האדם מורכבת מד' יסודות אש, רוח, מים, עפר, ובהיותם

שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' וגו' והשיב לב אבות על בנים".

אולם עדיין צריך ביאור היכן רמוז בהבטחה זו "הנני נותן לו את בריתי שלום", שיחיה חיים נצחיים ולא יטעם טעם מיתה, שהרי עדיין יתכן שימות ככל בני אדם, אלא שלפני הגאולה יחיה אותו הקב"ה כדי שיבוא לבשר לישראל על הגאולה העתידה, כמו שעתיד הקב"ה לשלוח את מלך המשיח שיבוא לגאול את ישראל.

ביאור נשגב של ה"ספורנו" סוד החיים כשיש שלום בין ד' היסודות

פתח דברינו יאיר בביאור הנשגב של ה"ספורנו" שמפרש פסוק זה בלשון קדשו: "את בריתי שלום, ממלאך המות, כענין (איוב כה-ב) עושה שלום במרומיו, כי אמנם ההפסד לא יקרה אלא בסיבת התנגדות ההפכים, וזה אמנם נתקיים בפנחס שהאריך ימים הרבה מאד מכל שאר אנשי דורו... וכל שכן לדברי האומר אליהו זה פנחס והוא עדיין חי וקיים".

והנה בהשקפה הראשונה דבריו הקצרים של ה"ספורנו" סתומים וחתומים אין יוצא ואין בא, אמנם בשו"ת "יהודה יעלה" להגה"ק מהר"י אסאד זצ"ל (ח"ב סימן קנה) מבאר כוונת ה"ספורנו" בטוב טעם ודעת, על פי מה שמובא בכל הספרים הקדושים החל מהקדמונים ועד האחרונים שהקב"ה ברא את האדם מורכב מארבעה יסודות אש, רוח, מים, עפר.

לפי זה מגלה לנו ה"ספורנו" כי המיתה באה על האדם מפאת התגברות היסודות זה על זה, כי כשיסוד האש מתגבר על יסוד המים הרי הוא מייבש את המים, וכשיסוד המים מתגבר על יסוד האש הרי הוא מכבה את האש, וכן כאשר יסוד הרוח מתגבר על יסוד העפר הרי הוא מפזר את העפר, וכאשר יסוד העפר מתגבר על יסוד הרוח הרי הוא סותם אותו, ואז מפאת חסרון אחד מארבעה היסודות הוא נעשה חולה ומת רחמנא ליצלן.

בפרשתנו פרשת פנחס שחלה תמיד [בשנה פשוטה שאינה מעוברת] בשבוע הראשון משלושת השבועות של בין המצרים, שאנו מתאבלים בהם על החורבן והגלות ומשתוקקים לגאולה העתידה, דבר בעתו מה טוב לפתוח בהבטחת הקב"ה לפנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, שיזכה להיות אליהו הנביא זכור לטוב שיחיה לעולם ויבשר לישראל על הגאולה העתידה, כמו שכתוב (במדבר כה-):

"וידבר ה' אל משה לאמר, פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום". ומפרש בתרגום יונתן: "את בריתי שלום, הָאֲנָא גְזַר לִיה ית קִימִי שְׁלָם וְאֶעֱבְדִינָה מְלָאךְ קִיִּים וְיִיחִי לְעֵלְמָא לְמַבְשָׂרָא גְאוּלְתָּא בְּסוּף יוּמָיָא". פירוש: "הריני כורת עמו את בריתי שלום, ואעשנו מלאך קיים ויחיה לעולם, לבשר על הגאולה באחרית הימים".

נמצינו למדים מהפירוש של תרגום יונתן שזכה פנחס להבטחה אחת הכוללת משתי הבטחות, הבטחה אחת שיהיה אליהו הנביא שיחיה חיים נצחיים ולא יטעם טעם מיתה וקבורה, והבטחה שניה שיזכה לבוא ולבשר לישראל על הגאולה העתידה, וצריך ביאור איך רמוזים ב' הבטחות אלו בהבטחתו של הקב"ה: "הנני נותן לו את בריתי שלום".

והנה ביאור הרמז על ההבטחה שהבטיח הקב"ה לפנחס שיזכה לבשר על הגאולה העתידה, מבואר היטב במה שדרש רבי שמעון בן לקיש במדרש (ילקוט שמעוני):

"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. אמר רבי שמעון בן לקיש פנחס הוא אליהו, אמר לו הקב"ה אתה נתת שלום בין ישראל ובין בעולם הזה, אף לעתיד לבוא אתה הוא שעתיד ליתן שלום ביני לבין בני, שנאמר (מלאכי ג-כג) הנה אנכי

**ביאור ה"ספורנו": "את בריתי שלום, ממלאך המות,
כי אמנם ההפסד לא יקרה אלא בסיבת התנגדות ההפכים"**

**מהר"י אסאד: שורש המיתה מצד פירוד ד' היסודות,
יסוד האש מייבש את יסוד המים ויסוד הרוח מפזר את יסוד העפר**

**מגלה עמקות: ד' גלויות בכל מדי יון אדום
כנגד מה שפגמו ישראל בד' יסודות אש רוח מים עפר**

**"מ'שפיל ר'שעים ע'די א'רץ ראשי תיבות ד' יסודות
מ'ים ר'וח ע'פר א'ש שהקב"ה מפריד ביניהם להענישם**

מעורבים מטוב ורע, לכן מצד החלק הרע שבהם נמשכות כל המדות הרעות שבנפש האדם, ומצד החלק הטוב שבהם נמשכות כל המדות הטובות, וכמו שהוא מפרט והולך בלשון קדשו:

"יסוד האש, ממנו נמשכת הגאווה הנקראת גסות הרוח... ובכללה הכעס... יסוד הרוח, ממנו נמשך דיבור הנקרא שיחה בטילה... יסוד המים, ממנו תאוות התענוגים, כי כן המים מצמיחים כל מיני תענוג... יסוד העפר, ממנו מדת העצבות בכל פרטיו. ותולדתה אחת, והוא העצלות לקיים התורה והמצוות..."

והפכים הם ארבע מדות טובות, נמשכות מארבעה יסודות הטוב שבנפש היסודית, והם הענוה שהיא תכלית השפלות... [תיקון יסוד האש שממנו הגאווה]. והשתיקה כאלם לא יפתח פיו לבד בעסק תורה ומצוות... [תיקון יסוד הרוח שממנו הדיבור]. והמיאוס בכל תענוגי הגוף ומותריו המוכרחים, [תיקון יסוד המים שממנו התאוה]. והשמחה התדירית בחלקו, כי כל דעבדין מן שמיא לטב, וגם לזרו עצמו בתכלית השמחה בעבודת קונו, [תיקון יסוד העפר שממנו העצבות], וכמו שכתוב (תהלים קיט-קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב."

נמצינו למדים מדבריו הקדושים כי מיסוד המים נמשכות תאוות התענוגים. יומתק לצרף מה שכתב בשו"ת "קול אריה" (הקדמת פתח טוב אות ד) לבאר לפי זה כמין חומר מה שדרשו במדרש (ב"ר פז-ח) מקרא שכתוב (תהלים קיד-ג): "הים ראה וינס, בזכות (בראשית לט-יב) ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה". ולפי האמור הביאור בזה, כי בזכות יוסף הצדיק שהשתלט על יצר התאוה אשר בקרבו שהוא מיסוד המים, לכן זכו ישראל מדה כנגד מדה להשתלט גם כן על המים בקריעת ים סוף.

ונראה להביא סימוכין לכך שיסוד המים ממנו נמשכת תאוות התענוגים, ממה שכתוב (תהלים לב-ו): "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו", ודרשו בגמרא (ברכות ח.): "אמר רבי חנינא לעת מצוא זו אשה, שנאמר (משלי יח-כב) מצא אשה מצא טוב". וצריך ביאור איך יתפרש לפי זה סיום הפסוק "רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו".

אך לפי האמור נראה לפרש על פי מה ששינוי בגמרא (קידושין כט:) כי מי שלא נשא אשה כל ימיו בהרהור עבירה. וכתב הרה"ק רבי צדוק הכהן ז"ע בליקוטי מאמרים (דף ס.) חידוש גדול, כי מה שאמרו חכמינו ז"ל בגמרא (שם ל): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו", העזר שהקב"ה עוזר לאדם היא אשתו,

כמו שכתוב (בראשית ב-יח): "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו".

הנה כי כן זהו פירושו הכתוב: "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא" שיזכה למצוא אשה הגונה, ומפרש למה חשוב כל כך למצוא אשה, כדי שעל ידי זה "רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו", לא יבוא ח"ו לידי הרהורי עבירה של תאוות, שהם בבחינת "שטף מים רבים" בהיותם באים מיסוד המים.

פנחס בן אלעזר הכניע בקנאות מיסוד האש את כח התאוה של יסוד המים

נמצא לפי זה כי כאשר נכשלו ישראל בעצות של בלעם הרשע עם בנות מואב בתאוות רעות שהן מיסוד המים, ועוד בא זמרי בן סלוא נשיא בישראל והוסיף פשע לחלל שם שמים בפרהסיא עם כזבי בת צור, וגרם בכך להציף את ישראל בתאוות רעות מיסוד המים שהן בבחינת "שטף מים רבים", עד כדי כך שלא יכלו להפעיל את יסוד האש מצד הקדושה, כדי לייבש את יסוד המים שלא יציף את ישראל בתאוות התענוגים.

והנה על ידי שלא יכלו ישראל להצית את יסוד האש מצד הקדושה לייבש את יסוד המים, גרמו בכך שיציף הקב"ה כביכול את אש הקנאות, כדי לייבש מישראל את יסוד המים מקור התאוות ועל ידי זה היה מכלה אותם באש הקנאות, כי אי אפשר לאדם לחיות בלי השילוב של כל ד' היסודות.

לכן כאשר ראה פנחס בן אלעזר דבר זה, נתחכם להתלבש בקנאות של אש קודש קנאת ה' צבאות להרוג את זמרי בן סלוא, ולהחליש בכך את יסוד המים מקור התאוות שקלקל את ישראל, ועל ידי זה הצית את אש הקנאות אצל כל ישראל שיוכלו להתגבר על התאוות מיסוד המים, והציל בכך את ישראל שלא יכלה אותם הקב"ה באש קנאתו.

מה נפלא לבאר בזה מה שכתוב: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי". ופירש רש"י: "בקנאו את קנאתי, בנקמו את נקמתי, בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף". ונתייגעו נושאי כליו של רש"י, ה"מזרחי", המהר"ל ב"גור אריה" ועוד, מכיון שרש"י פירש "בנקמו את נקמתי", לשם מה הוסיף לפרש "בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף".

אך לפי האמור התכוון רש"י לגלות לנו בזה רעיון נשגב, כי פנחס בן אלעזר שנתמלא קנאות של אש להחליש את יסוד המים מקור התאוות, מנע בכך מהקב"ה שלא יתמלא באש הקנאות לשרוף לגמרי את יסוד המים ולכלות בכך ח"ו את ישראל, וזהו שדקדק רש"י לומר "בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף".

נמצא לפי זה כי על ידי שהפעיל פנחס את יסוד האש שבו מצד הקדושה להרוג את זמרי בן סלוא, גרם להחזיר בכך את השלום בין יסוד האש ליסוד המים, שיוכלו ישראל להפעיל את יסוד האש כדי שיוכלו להתגבר על יסוד המים, ועל ידי זה עשה שלום בין יסוד האש ליסוד המים, שיוכלו לחיות יחד בשלום למלא את רצון הקב"ה, כי כאשר יקום יסוד המים מצד הרע לעורר באדם את תאוות התענוגים, יקום כנגדו יסוד האש מצד הקדושה לייבשו שלא ישטוף את האדם בתאוות בבחינת "שטף מים רבים", ואם יקום יסוד האש מצד הרע להצית באדם את אש הגאווה, יקום כנגדו יסוד המים מצד הקדושה לצנן את הגאווה.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין רצף מאמרו של הקב"ה: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל", שהשיב את קנאת האש שקינא הקב"ה על ישראל ששקעו בתאוות התענוגים של יסוד המים, וכיבו בכך את

הוא יסוד העפר, וכתוב אחר כך (שם ב): "זרוח אלקים מרחפת על פני המים", הרי יסוד הרוח.

נקדים עוד הקדמה יקרה מאירת עינים בענין תכלית בריאת האדם, ממשנתו הטהורה של רבינו האריז"ל ב"לקוטי תורה" (פרשת כי תשא ד"ה ועתה הורד עדיך), על פי המבואר בזהר הקדוש (פרשת פנחס רלח:). לפרש הכתוב (בראשית א-כו): "ויאמר אלקים נעשה אדם", וכבר דקדקו חכמינו ז"ל על לשון "נעשה" בלשון רבים, שהרי הקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד והיה ראוי לומר "אעשה אדם". ומפרש הזהר שהקב"ה אמר לכל חלקי הבריאה "נעשה אדם". כלומר כל אחד ישתתף בבריאת האדם, על ידי שיתנו חלק מעצמותם להיות כלול בתוך האדם.

ומבאר האריז"ל כוונת הזהר הקדוש, כי האדם הוא עולם קטן הכלול מכל העולמות ומכל מלאכי מעלה, וכאשר הוא מתקן את עצמו בעסק התורה ומעשים טובים, הרי הוא מתקן גם את כל חלקי הבריאה הכלולים בו, ואם הוא מקלקל ח"ו את דרכיו, הרי הוא מקלקל עמו גם את כל חלקי הבריאה הכלולים בו, ועל ידי זה יתפללו עליו שיצליח דרכו בעבודת ה', כדי שעל ידי זה יתקן גם את כל חלקי הבריאה הכלולים בו, והנה הדברים בלשון קדשו:

"והנה בבריאת האדם נאמר נעשה בלשון רבים, ולא עשה כן בכל השאר, אלא יהי אור, יהי רקיע, לשון יחיד, אלא המאציל העליון ברא הבריאה, ואין בעולם הבריאה כח להשיג אלא מדרגתה לבד ולא נקודה אחרת למעלה, וכן יצירה, וכן עשיה, ולא עשה כן אל האדם, [משום] שרצה שישגי כל העולמות ויקשור את כולם.

ונמצא שרצה המאציל שיתנו כל עולם ועולם חלק ברצונם כדי שכולם ירחמו עליו, ואם יחטא יפגום בכל העולם וכולם יבקשו רחמים עליו, ואם יזכה יגילו וישמחו בו כולם, ולכן רצה שיתנו לו חלקם... ועל כן אמר נעשה בלשון רבים, שנתיעץ בפמליא שלו עליונים ותחתונים שיתנו כולם חלקם ברצונם בו, וכן היה והשיג חלקו מכולם."

הנה כי כן נשכיל להבין לפי זה, כי כאשר בני ישראל מקדשים את ד' היסודות שבגופם לעבוד בהם את ה', אזי הם זוכים לקדש גם את ד' היסודות שבעולם הכלולים בהם, אולם כאשר פגמו ישראל בד' היסודות שבהם, גרמו על ידי זה קלקול גם בד' יסודות של העולם, ועל ידי זה נענשו שגלו מארץ ישראל בד' גלויות שהן כנגד ד' יסודות שנפגמו בעולם, ומזה נשכיל להבין שהתיקון על כך הוא לתקן תחילה את ד' היסודות שבתוך האדם שישרור ביניהם השלום לעבוד את ה' שכם אחד בלי שום פירוד.

המגיד ממעזריטש: על ידי שיש באדם מדת הענוה מתבטלים ד' היסודות לרצון ה' ומתקיימים יחד בשלום

שערי קדושה: יסוד המים ממנו באות כל תאוות התענוגים, ועל כן צריך להילחם כנגד עם יסוד האש המייבש את המים

זמרי הציף את ישראל ביסוד המים של תאוות התענוגים ועל ידי זה כיבה יסוד המים את יסוד האש להילחם כנגדו

פנחס בן אלעזר הרג בקנאות של אש קודש את זמרי ועל ידי זה החזיר לישראל את יסוד האש להילחם עם יסוד המים

(שם): "אי מטיית מלכותא דאמתילא לעפרא [אם באה המלכות שנמשלה לעפר] צפה לישועה".

במקום אחר מבאר ה"מגלה עמוקות" (פרשת בהר ד"ה כי תמכרו ממכר) כי שורש החיות של ד' יסודות אש, רוח, מים, עפר, הוא מד' אותיות השם הוי"ה, וכאשר פגמו ישראל בד' היסודות גלו לד' גלויות בבל, מדי, יון, אדום, שהן כנגד ד' היסודות. והוסיף על כך כדרכו בקודש רמז נפלא במה שאמר הקב"ה לעמוס הנביא כשהראה לו את ד' הגלויות (עמוס ז-ח): "מ'ה א'תה ר'ואה ע'מוס", ראשי תיבות ד' היסודות מ'ים א'ש ר'וח ע'פר.

והוסיף ה"מגלה עמוקות" לרמז בפסוק (תהלים קמז-ו): "מעודד ענוים הוי"ה משפיל רשעים עדי ארץ", כי המקדש את ד' יסודותיו שהם כנגד ד' אותיות השם, הרי הוא זוכה לשכר מאת הקב"ה בבחינת "מעודד ענוים הוי"ה", ולעומת זה מי שפוגם בד' יסודותיו הרי הוא נענש בבחינת משפיל רשעים עדי ארץ, ראשי תיבות מ'ים ר'וח ע'פר א'ש.

וזהו גם כן הרמז בפסוק (קהלת יב-ד): "כי את כל מעשה האלקים יביא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע". שיביא הקב"ה במשפט, "אם טוב", למי שעשה מעשה טוב כדי לתקן את ד' יסודותיו משלם לו הקב"ה את שכרו, "ואם רע", להעניש מי שפגם בד' יסודותיו שסימנם א"ם ר"ע ראשי תיבות א'ש מ'ים ר'וח ע'פר.

האדם כולל בתוכו את כל הבריאה

ונראה להרחיב בביאור הענין שד' הגלויות מכוונות כנגד ד' היסודות, על פי המבואר במדרש (במדב"ר יד-ב) שהקב"ה ברא את העולם בד' יסודות אש, רוח, מים, עפר. ויש לומר שענין זה רמז הקב"ה בתחילת התורה (בראשית א-א): "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", וידוע מה שדרשו בגמרא (חגיגה יב): "מאי שמים, במתניתא תנא, אש ומים". הרי לנו ב' יסודות האש והמים, "ואת הארץ

יסוד האש מצד הקדושה להילחם כנגד התאוות, ופנחס בקנאות האש שלו השיב את אש החימה של הקב"ה מעל ישראל, "בקנאו את קנאתי בתוכם", על ידי שנתלבש בקנאת אש קודש להרוג את זמרי, והחליש בכך את יסוד המים של התענוגים.

והנה בזכות זה "ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי", ועל כך הבטיח לו הקב"ה בשכרו מדה כנגד מדה "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום", שישרור השלום בין ד' יסודותיו, כמו שהוא עשה שלום בין יסוד האש ובין יסוד המים, ויזכה לחיות חיים נצחיים ולא יטעם טעם מיתה וקבורה.

הקשר הנפלא בין השלום בד' היסודות לגאולת ישראל מוד' גלויות שכנגד ד' היסודות

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הקשר בין שתי ההבטחות שהבטיח הקב"ה לפנחס זה אליהו "הנני נותן לו את בריתי שלום", הבטחה אחת שד' יסודותיו יחיו בשלום זה עם זה ועל ידי זה יחיה חיים נצחיים, והבטחה אחת שיזכה לבשר על הגאולה העתידה על ידי שיעשה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, כמו שכתוב "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא... והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם".

נקדים מה שכתב ה"מגלה עמוקות" (סוף פרשת במדבר) כי ד' גלויות בבל, מדי, יון, אדום, הן כנגד ד' יסודות אש, מים, רוח, עפר, ומפרט והולך כי גלות בבל היא כנגד יסוד האש, ולכן השליך נבוכדנצר מלך בבל את חנניה מישאל ועזריה בכבשן האש. גלות מדי היא כנגד יסוד המים, ורמזו על כך חכמינו ז"ל במה שדרשו בגמרא (מגילה טו) מה שכתוב במגילה (אסתר ד-ז): "ויעבור מרדכי, שעבר ערקומא דמיא", פירוש שלולית של מים. גלות יון היא כנגד יסוד הרוח [צריך ביאור מקורו], וגלות אדום היא כנגד יסוד העפר, כמו שכתוב (תהלים מד-כו): "כי שחה לעפר נפשנו", ודרשו במדרש שוחר טוב

האותיות של השם הוי"ה, שישור השלום בין ד' יסודותיהם ויחיו חיים ארוכים, אבל לעומת זה המתגאים, 'משפיל רשעים עדי ארץ' ראשי תיבות מ"ם ר'וח ע"פ ר'אש, שעושה פירוד ביניהם.

שורש העון של שנאת חנם כי אצל כל אדם מתגבר יסוד אחד

בדרך המלך נלך לבאר העון הגדול של שנאת חנם שגרם לחורבן בית המקדש, והתיקון על כך לקיים מצות עשה (ויקרא יט-ז): "ואהבת לרעך כמוך אני ה'". נקדים מה שדרש ה"אור החיים" הקדוש בליורנו שבאיטליא לפני שעלה לארץ ישראל, כפי שרשם מפיו תלמידו ר' משה פראנקו ז"ל בספר "מאור החיים" (דפוס לונדון תש"כ דף כז) על מאמר המשנה (אבות פ"ה מ"כ): "הודה בן תימא אומר הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי, וגבור כארי, לעשות רצון אביך שבשמים".

"דע כשהקב"ה ברא העולם, רצוני לומר נשמות של אומה ישראלית שבשבילה נברא העולם, ברא אותם בד' יסודות, ואלו הם אש רוח מים ועפר, ואל כל אחד נתן כפי צרכו שיעור מאלו הד', ומהטעם שנאמר לקמן הכביד אל כל איש ואיש לפי שורש נשמתו מאחד מאלו הד'. המשל, נמצא בן אדם אחד שהוא כעסן, יש לו מהיסוד של אש יותר מן השאר יסודות, מי שהוא קל יש לו גם כן דבר מעוט יותר מיסוד המים, וכן השאר. זהו שאמר התנא, הוי עז כנמר, קל כנשר, אם תמצא אותך עז יותר או קל יותר, מוכרח אתה לדעת שיש לך מן זה היסוד יותר מן השאר, ודע לך שנתן לך יוצרך לעשות רצונו כמו שאמר התנא לעשות רצון אביך".

והנה כאשר נתבונן נראה כי השורש לשנאת חנם הוא מדת הגאווה והקנאה, כי מאחר שאצל כל אדם שולט יסוד אחר, לכן אינו יכול לסבול אדם שיש לו יסוד הפוך משלו, וזה גורם לפירוד בין ד' היסודות, אש, רוח, מים, עפר, שהוא שורש כל המחלות והמיתות, והוא גורם גם כן לד' הגלויות שהן כנגד ד' היסודות, ומזה נשכיל להבין כי התיקון על כך הוא מצות "ואהבת לרעך כמוך" על ידי מדת הענוה, שהיא שורש הקיום והאחדות בין ד' היסודות, בבחינת "כולם בחכמה עשית" - חכמ"ה אותיות כ"ח מ"ה המקיים את כל ד' היסודות, ובזכות זה נזכה לגאולה השלימה מכל ד' הגלויות במהרה בימינו אמן.

"כי הקיום ומעמד של כל נברא ונוצר ונעשה הוא בחינת 'אין', כי כאשר כל דבר נברא רואה ומבין ערך מהותו ואיכותו, נגד אור הצח והבהיר אור אין סוף ברוך הוא וברוך שמו, אז נתבטל במציאותו ונחשב בעיני עצמו כאפס ואין, ומחשב בעצמו למה זה בראני ברוך הוא וברוך שמו, כי אם לכבודו בראני, ובודאי גם את הדבר הזה המתנגד הפכיי לנגדי, גם כן בראו הבורא ברוך הוא וברוך שמו לכבודו, ועל ידי זה נעשה שלום ביניהם שלא לבטל זה את זה כנ"ל, ואז אין המים מכבים את האש".

"כולם בחכמה עשית" חכמ"ה אותיות כ"ח מ"ה מדת הענוה

בענין זה מצינו פנינה יקרה בדברי המגיד הקדוש מקאז'ניץ זי"ע ב"עבודת ישראל" (פרשת נח), שהביא הקדמה זו שהביא ה"אוהב ישראל" בשם "קיבלנו מרבותינו", וכוונתו על מורו ורבו המגיד ממעזריטש זי"ע הנ"ל, והוסיף ה"עבודת ישראל" לפרש בזה כמין חומר מקרא שכתוב (תהלים קד-כד): "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית". והנה הם דברות קדשו:

"קיבלנו מרבותינו נ"ע [נשמתם עדן] כי אין לך דבר נברא שאיננו מורכב מד' יסודות אש רוח מים עפר, והם יסודות מתנגדים, כי מים מכבים האש, והרוח מנפחו, וכן כולם אחד לעומת חבירו, ומצד השכל אין מבין איך הם בתפיסה אחת להיות מיוחדים ומשולבים, אלא שכח המחברים וכוללם יחד הוא אדון כל.

וכתיב כולם בחכמה עשית, כי חכמה הוא צירוף כ"ח מ"ה, דהיינו שכל המעשים וארבעה היסודות, נברא בהם כח ההסתכלות להביט כל דבר, כי מה הוא והוא אפס ואופס לפני מחוללו, ומוכרח לשמור פקודת יוצרו אשר שם בקרבו, הגם שעל ידי זה יתבטל ממציותו. ולפי זה כאשר המים נעשה אין ואפס ובהתפשטות גשמות כח שבקרבו, וכמו כן האש וכן כולם, עד שעל ידי זה מתייחדים ומשולבים איש עם רעהו בפקודת היוצר".

מה מאד יומתק לבאר לפי זה הרמז הנפלא שהבאנו בשם ה"מגלה עמוקות" בפסוק "מעודד ענוים ה' משפיל רשעים עדי ארץ", ולפי האמור מתקשר כל הפסוק להפליא: "מעודד ענוים הוי"ה", הקב"ה מעודד את הענוים שהם בבחינת "אין" בד'

מעטה ירווח לנו להבין הקשר הנפלא בין שתי ההבטחות שהבטיח הקב"ה לפנחס "הנני נותן לו את בריתי שלום", שישור השלום בין ד' יסודותיו ועל ידי זה יחיה חיים נצחיים, ועל כך שנינו "אליהו בארבע", ובזכות זה יזכה לעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, כמו שכתוב "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", על ידי שיחזירם בתשובה לתקן את ד' יסודותיהם, כמו שהוא עצמו תיקן את ישראל בהיותו פנחס, ועל ידי זה יבשר גם כן לישראל על הגאולה מכל ד' הגלויות שנגזרו על ישראל כדי לתקן הפגם בד' היסודות, באופן ששתי ההבטחות עולות בקנה אחד כפתור ופרח.

מדת הענוה היא סגולה נפלאה שישור השלום בין ד' היסודות

הבה נמשיך במסע הקודש להעלות על שלחן מלכים ברוח הימים האלה של ימי בין המצרים, שאנו מתאבלים בהם על חורבן בית המקדש בעוון שנאת חנם, איך מסוגל כל אדם הרוצה לזכות לאריכות ימים ושנים טובות שישור השלום בין ד' יסודותיו, על פי מה שלמדנו חידוש גדול ממשנתו הטהורה של המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע, כי אדם שבורח מן הגאווה ומתדבק במדת הענוה, הרי הוא זוכה שד' יסודותיו לא יתנגדו זה לזה, ולא ימות קודם זמנו בגלל התנגדות היסודות, אלא יזכה לאריכות ימים ושנים טובות.

יסוד נפלא זה מבואר בדברות קדשו של הרה"ק מאפטא זי"ע ב"אוהב ישראל" (פרשת שלח ופרשת חקת) בשם רבו המגיד ממעזריטש זי"ע, על מקרא שכתוב (איוב כה-ב): "המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו". ודרשו במדרש (דב"ר ה יב): "מיכאל כולו שלג, וגבריאל כולו אש, ועומדים זה אצל זה ואינם מזיקים זה את זה".

פירוש, המלאך מיכאל הוא שר של מים מדת החסד מימין, ואילו המלאך גבריאל הוא שר של אש מדת הדין משמאל, ולכאורה הם שני הפכים המתנגדים זה לזה, שהרי המים מכבים את האש והאש מאדה את המים, אך עם כל זאת "עושה שלום במרומיו", הקב"ה עושה שלום ביניהם, שיחיו ביחד בשלום זה לצד זה. ומבאר המגיד ממעזריטש הענין בזה, כפי שמביא ה"אוהב ישראל" (פרשת חקת) בלשון קדשו:

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימיל: mamarim@shvileipinchas.com